

винагороди у взаємозв'язку зі СЗП, добре б співвіднести наявність необхідних ресурсів (фінансових, людських, тимчасових), витрати й отриманий (плановий) прибуток, тобто оцінити свої можливості, ризики й ефективність проведених змін.

Потрібно уважно ставитися до проектування КР, наприклад, відстежити наявність причинно-наслідкового зв'язку між показниками різних складових, перевірити, чи впливають обрані показники:

- розвитку персоналу – на виконання цілей і показників, відображених у складовій внутрішніх бізнес-процесів;
- показники внутрішніх бізнес-процесів - на виконання цілей і показників, відображених у клієнтській складовій і т.ін.

Крім того, керівництво компанії повинне чітко представляти, з яких засобів буде виплачуватися преміальна частина зарплати при невиконанні фінансових показників. Якщо винагороду за досягнутими показниками в нефінансових перспективах не виплатять через відсутність прибутку, то співробітники будуть демотивовані й навряд чи в майбутньому виявлять зацікавленість у виконанні показників, та й, швидше за все, втратять довіру й інтерес до самої СЗП.

Звісно, можна ввести гранично припустиме значення для фінансового показника. При не досягненні його винагорода не буде виплачуватися повністю (подібно обмеженням у системі управління по цілях). У такому випадку важливо донести дану інформацію до співробітників і пояснити необхідність введення такого обмеження всьому персоналу.

Розробка й впровадження системи винагороди на основі зв'язку зі СЗП стають необхідними, якщо власники зацікавлені в досягненні довгострокових цілей (ініціатив). Важливо проводити моніторинг відповідності дій цілям і досягнутих показників плановим, якщо буде потреба, вживаючи коригувальні дії.

Висновки. Потрібно бути готовим до того, що удосконалення стратегії й показників у СЗП – це процес постійний і бажано вносити корективи з певною періодичністю, залежно від сфери бізнесу, розміру компанії, ситуації на ринку, але не рідше одного разу на рік, наприклад, пов'язати зміну показників зі стратегічною сесією.

Тобто, з одного боку, зв'язок системи винагороди зі СЗП важливий, оскільки це сильний стимул для співробітників у виконанні показників стратегічних карт, досягненні стратегічних цілей підприємства; з іншого боку, перш ніж пов'язувати систему винагороди з СЗП, варто оцінити ризики й прибуток, проаналізувати ефективність використання такої системи винагороди.

Використовування закордонного практичного досвіду розробки інструментарію ефективного управління системою оплати праці дозволяє підвищити конкурентоспроможність людських ресурсів українських компаній.

Література

1. Ветлужских Е. Мотивация и оплата труда: Инструменты. Методики. Практика / Ветлужских Е. – [3-е изд.]. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2008. – 148 с.
2. Каплан Р. Организация, ориентированная на стратегию. Как в новой бизнес-среде преуспевают организации, применяющие сбалансированную систему показателей; / Каплан Р. Нортон Д. [пер. с англ.]. – М. : ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004.

Надійшла 02.09.2010

УДК 339.543

О. О. КУРОК

Хмельницький національний університет

СКЛADOVІ ЕЛЕМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Визначено складові елементи управління зовнішньоекономічною діяльністю (ЗЕД) підприємств, запропоновано взаємодію між функціями і завданнями митно-тарифного регулювання.

The elements of management of foreign-economic activity of enterprises were defined, interaction between functions and tasks of customs and tariff regulation was proposed.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, митно-тарифне регулювання, митна політика.

Вступ. В Україні фактично завершено етап становлення митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств і сформовано систему відповідних інститутів, вироблено систему митно-тарифного регулювання. Однак, незважаючи на зазначене, ефективність та результативність функціонування такої системи не задовольняє вимог сьогодення. Потребують наукового і практичного переосмислення базові принципи митно-тарифного регулювання та його методологічного забезпечення, які б ґрунтувались та відповідали нормам та принципам міжнародної зовнішньоекономічної діяльності

підприємств. Діючий в Україні механізм регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств вимагає удосконалення нормативної бази, яка має відповідати вимогам сьогодення та забезпечувати вільне переміщення товарів підприємств на зовнішньому ринку; створення сприятливих умов для учасників зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Аналізуючи митну політику та митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств України, слід звернути увагу на необхідності пошуку компромісу між тарифним і метатарифним регулюванням. Проблематика розвитку митно-тарифного регулювання у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності підприємств аналізується в наукових працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як О. Гребельник, О. Демченко, І. Івашук, Ю. Макогон, В. Будкін, А. Кредісов, І. Бережнюк, С. Якубовський, А. Мокий, С. Соколенко, Дж. Стігліц, А. Філіпенко, І. Школа, О. Шнирков, Т. Циганкова та ін. Постановка завдання. Спираючись на результати численних досліджень та враховуючи міжнародний досвід, слід розробити дієвий механізм митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств, визначити складові елементи такого механізму і основні аспекти їх взаємодії.

Порівняльний аналіз різних підходів до формування та реалізації механізму митно-тарифного регулювання дає можливість визначити складові елементи даного механізму, які включають інституціональну (сукупність інститутів, які формують та реалізують митну політику) та функціональну (набір форм і методів її реалізації, порядок використання інструментів митного регулювання) складові. Розкриття сутності складових та визначення їх взаємодії в механізмі митно-тарифного регулювання є основним завданням даної статті.

Основний матеріал дослідження. Окрім зазначених складових даний механізм має ґрунтуватися на певній системі принципів (орієнтирів, рамкових стандартів) діяльності держави у сфері митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств, яка зорієнтована як на забезпечення економічних інтересів підприємств, так і на безпеку і цілі держави.

Зовнішні відносини підприємств – це сукупність стосунків між суб'єктами цих відносин, що виникають з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон. Суб'єктами даного механізму є митні органи, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, митні посередники та фізичні особи, відповідним чином причетні до переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон. Основні функції і завдання, які вирішує механізм митно-тарифного регулювання зображені на рис. 1.

Управління на рівні митно-тарифного регулювання ЗЕД підприємств здійснюється в дуже суперечливих умовах, де існує конфліктність функцій вищезазначеного механізму. Модель конфліктності функцій, доводить, що мінімізація економічної контрабанди можлива за мінімального податкового навантаження на товари, що переміщуються через митний кордон. Але фіскальна функція, яка на даному етапі розвитку національної митної системи надмірно превалює над іншими функціями, потребує максимізації товаропотоку та оптимально високого податкового навантаження.

Рис. 1. Основні функції і завдання в загальному механізмі митно-тарифного регулювання ЗЕД підприємств

Функція сприяння діяльності суб'єктів ЗЕД з позиції мінімізації податкового навантаження є конфліктною стосовно фіскальної функції, а в плані лібералізації митних процедур – суперечливою щодо

правоохоронної функції. Відсутність окремих підрозділів у структурі митних органів, відповідальних за функцію сприяння та покладення відповідальності за її виконання на підрозділи економічного блоку, загострює конфліктність фіскальної правоохоронної та функції сприяння ЗЕД підприємств (рис. 2).

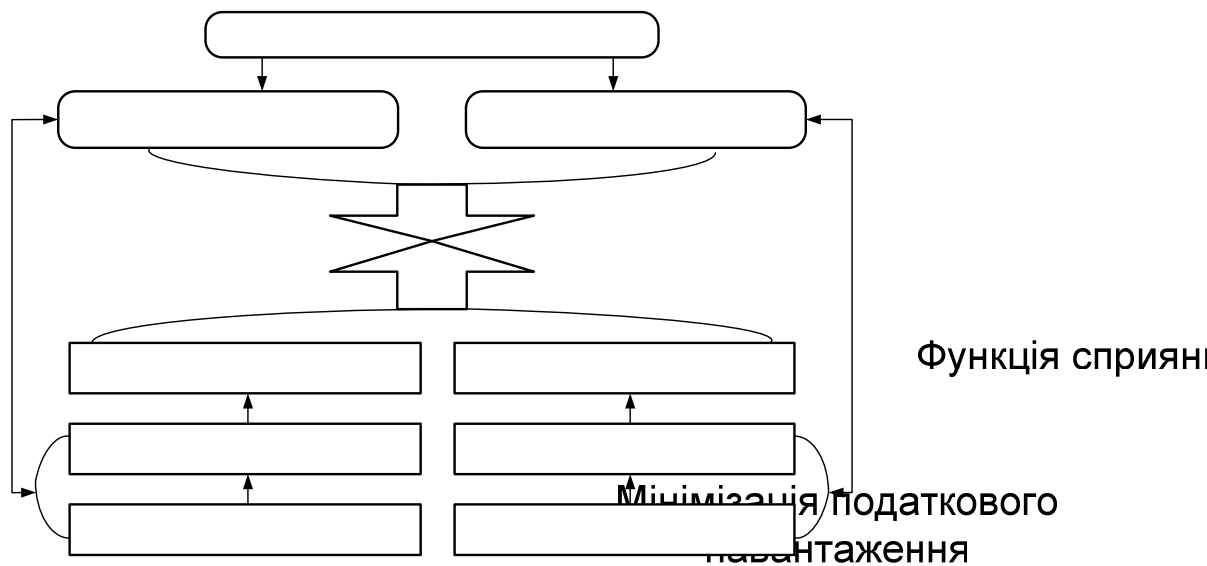

Рис. 2. Конфліктність функцій в механізмі митно-тарифного регулювання ЗЕД підприємств

Оцінка тенденцій і реалій оподаткування ЗЕД підприємств в останні роки показала, що зростання обсягів митних платежів до бюджету було результатом не стільки стрімкого зростання обсягів імпорту й експорту товарів, що підлягають оподаткуванню, та підвищення ставок мита, скільки вдосконалення контролюючих функцій митних органів у процесі митного оформлення.

Зміни митного регулювання зовнішньої торгівлі, у зв'язку зі вступом до СОТ та зменшенням ставок мита, не являють собою загрозу для розвитку національного виробництва, що підтверджується зміною домовленостей з партнерами СОТ, адже після вступу Україна може переглянути окремі положення щодо доступу на ринки товарів та послуг, хоча процедурно це надто складний процес.

Результати дослідження свідчать про можливість виникнення наступних загроз, пов'язаних із членством у СОТ: обмеження державної підтримки вітчизняних товаровиробників; надання субсидій та пільг; українська сторона взяла на себе зобов'язання зменшити державну підтримку на 20 % протягом п'яти років; ймовірність надходження низькоякісних імпортованих товарів, оскільки високовартісні товари не матимуть значного попиту через низьку купівельну спроможність фізичних осіб. Фіскальна функція розрахунками швидкого прийняття законів і частої їх зміни; згорання окремих вітчизняних виробництв через низьку конкурентоспроможність їх продукції.

Для усунення суперечностей складових елементів управління при взаємодії зовнішньоекономічної діяльності підприємств у митно-тарифному і нетарифному регулюванні необхідно впровадити єдині стандарти і правила переміщення товарів через митний кордон, а також конвергенцію напрямів і механізмів діяльності митних органів. Основною метою конвергенції у митній сфері є мінімізація зовнішньоекономічних ризиків при реалізації митної політики та визначення їх напрямів, що проявляються через гармонізацію та уніфікацію митного законодавства, вироблення єдиних правил проведення митних процедур, створення наближених або єдиних умов для переміщення товарів через митні кордони країни. Через те стандарти міжнародних організацій, які визначають напрями гармонізації та уніфікації митних відносин між країнами, спрямовані на усунення бар'єрів на шляху переміщення товарів підприємств, які ведуть зовнішньоекономічну діяльність, формування єдиного інформаційного поля, активізацію зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств.

Сфера зовнішньоекономічних та митних взаємовідносин підприємств перебуває під впливом внутрішніх та зовнішніх ризиків. Особливістю визначення ризику та його мінімізації у даній сфері є значні обсяги об'єктів ризику, зокрема товаропотоків, розширення подальшого співробітництва між підприємствами і споживачами. Управління ризиками у зовнішньоекономічній діяльності має носити багатостадійний характер, який покликаний мінімізувати ризикові ситуації та зменшувати їх вплив на виконання основних завдань у процесі реалізації митно-тарифного регулювання.

Залежно від компетенції та функціонального призначення мають бути такі рівні управління ризиками: макро-, мезо- та мікроекономічний на підприємстві, яке веде зовнішньоекономічну діяльність. Процеси управління ризиками у митно-тарифному регулюванні ЗЕД підприємства мають здійснюватися у декілька етапів: визначення процедури аналізу ризиків, сфери ризиків та критеріїв оцінки; власне визначення ризиків у митно-тарифному регулюванні; аналіз ризиків і визначення ймовірного настання тієї

чи іншої події й потенційних втрат при її настанні; оцінка ризику та вжиття заходів щодо його мінімізації; моніторинг та перевірка механізму управління ЗЕД підприємств в системі митно-тарифного регулювання.

Висновки. Проведене дослідження щодо формування складових елементів управління ЗЕД підприємств дозволило визначити взаємозв'язок між його завданнями і функціями: фінансовою, правоохоронною функцією та функцією сприяння ЗЕД підприємства.

Література

1. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : [монографія] / Бережнюк І. Г. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2009. – 543 с.
2. Івашук І. О. Митні ініціативи в глобальному просторі : [монографія] / Івашук І. О. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. – 304 с.

Надійшла 10.09.2010

УДК 339.341

М. О. СТАДНІК

Хмельницький національний університет

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті досліджено правові засади функціонування системи державного регулювання ЗЕД в Україні, визначено функції та повноваження окремих органів влади у реалізації державної політики в сфері зовнішньоекономічних зв'язків.

In the article law standards of functioning the system of regulating international relationship in Ukraine are observed, the main functions and commission of state authority in the system of regulating international relationship are determinate.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, нормативно-правове регулювання, державна політика, суб'єкти господарювання.

Вступ. Комплексні економічні перетворення, що відбуваються сьогодні в Україні, мають на меті не лише виробити моделі та механізми побудови і послідовної реалізації сучасних економічних відносин, але й поступову інтеграцію українських підприємств у міжнародні економічні зв'язки, з одного боку, і залучення іноземних підприємств до діяльності в Україні, з іншого.

Вчені, що досліджували це питання. Правовим питанням регулювання ЗЕД в Україні присвячено досить багато досліджень. Так, основні інструменти державного регулювання ЗЕД детально проаналізовані О. Вишняковим [1], правові основи здійснення господарських операцій з іноземними контрагентами та підстави відповідальності перед державою за порушення законодавства визначені С. Коломацькою, А. Мазаракі, І. Михасюком [2-4]. Інтерес представляють практичні посібники з організації та здійснення ЗЕД, в яких систематизовані предметні аспекти її регулювання і особливості притягнення суб'єктів підприємництва до відповідальності при порушенні ними певних норм законодавства. Натомість питання структури системи державного регулювання ЗЕД не знайшло гідного відображення в науковій літературі, окремі згадування про неї можна знайти у працях Ю. Макогона, В. Авер'янова та деяких інших авторів.

Аналіз літературних джерел показав, що більшістю авторів проблема правового забезпечення функціонування системи державного регулювання ЗЕД або не розглядається, або її аналіз носить поверховий характер, внаслідок чого питання про підстави діяльності, компетенцію, повноваження органів державного регулювання ЗЕД залишаються нез'ясованими.

Постановка завдання. За даними Держкомстату України впродовж останніх років наша держава досить активно проводить зовнішньоекономічну діяльність (табл. 1). Ефективність зовнішньої економічної діяльності як вітчизняних, так і іноземних підприємств у рамках правової системи конкретної держави визначається, насамперед, ступенем досконалості охоплення сфер регулювання і ліберальності її законодавства. Україна в даному разі не є винятком. У зв'язку з цим зростає значення правового регулювання питань функціонування різних суб'єктів господарської діяльності в Україні, побудованої на взаємовідносинах, що мають місце як на території України, так і за її межами.

Таблиця 1

Результати зовнішньоекономічної діяльності України за 2007-2009 роки (млн. дол США)

Вид діяльності	2007	2008	2009
Експорт товарів	49296,1	66967,3	39695,1
Імпорт товарів	60618,0	85535,3	45433,1
Експорт послуг	9038,9	11741,3	9598,3
Імпорт послуг	4980,6	6468,0	5173,5
Прямі іноземні інвестиції	21607,0	29542,0	35616,4